

Region Midtjylland
Udvalget vedr. miljø og råstoffer
Skottenborg 26
8800 Viborg

Sct. Søren's Kirke
Gl. Rye 8680 Ry

Gl. Rye den 29. september 2008

**Protest mod råstofgraveområde på Rodelundsvej 7, 8680 Ry i Region Midtjyllands
Råstofplan 2008 samt indsigelse mod Skanderborg Kommunes påtænkte gravetilladelse.**

Gl. Rye Menighedsråd er søndag den 21. september 2008 blevet bekendt med, at Region Midtjylland har vedtaget en Råstofplan, hvor et areal på Rodelundvej 7 er udlagt som råstofgraveområde. Da arealet er beliggende tæt på Sct. Søren's kirke, udtrykker menighedsrådet stor bekymring for de landskabsmæssige konsekvenser, for ødelæggelse af det særlige historiske miljø og for indvirkningen på kirkens nutid, hvis der gives tilladelse til udvinding. Gl. Rye sogns Menighedsråd protesterer mod Region Midtjyllands placering af et råstofgraveområde på Rodelundvej 7. Endvidere gør rådet i henhold til lov om råstoffer § 7 en indsigelse mod, at Kommunalbestyrelsen i Skanderborg Kommune giver tilladelse til indvindingen. Samtidigt gør vi opmærksom på, at Århus Stift er underrettet og har taget sagen op med inddragelse af den kongelige bygningsinspektør og Nationalmuseet.

Menighedsrådets indsigelse har følgende begrundelse:

1. Landskabelige værdier

Sct. Søren's kirke er kendetegnet ved en unik beliggenhed i et rigt varieret landskab med udsigt til søer, Gudenåen, lyngbakker, bøgeskove, hede, middelalderlige vejstrøg og den tidligere købstad Rye. Kirken er placeret højt i landskabet og har gennem århundreder frem til i dag kunnet ses af rejsende fra både syd, vest og øst. En grusgrav på Rodelundvej 7 vil ødelægge kirkens placering og få særdeles negative konsekvenser for de landskabelige værdier. En fantastisk og enestående udsigt over Det midtjyske Søhøjland vil lide ubodelig skade.

2. Kulturhistoriske værdier

I området findes 3 kulturarvsarealer af national betydning udpeget af Kulturarvsstyrelsen: Gl. Rye, Faldgårde og Øm Kloster. Det påtænkte råstofgraveområde ligger mellem to af disse særlige bevaringsværdige områder, Gl. Rye og Faldgårde, som er forbundet af et gammelt vejstrøg, en såkaldt Adelvej, dateret til 990, udbygget og vedligeholdt til 1600-tallet, sandsynligvis længere. På denne vej er rejsende til kirken kommet, da vejstrøget engang forbandt Østjylland med Vestjylland. Ifølge Region Midtjyllands Råstofplan 2008 vil grusgraven ligge langs dette vejstrøg og dets kulturhistoriske egenart vil forsvinde, hvad menighedsrådet finder særdeles betænkeligt.

3. Kirkens nationalhistoriske betydning

a. Tilknytningen til Øm Kloster

Gl. Rye var i middelalderen og frem til 1600-tallet en betydelig by. Det skyldes bl.a. byens placering ved en af Jyllands ældste hovedfærdselsårer samt Søhøjlandets klosterrige, særligt Øm Kloster, som blev et af Danmarks største og rigeste klostre. Sct. Søren's kirke tilhørte frem til reformationen Øm Kloster. Kirkens bygning blev i løbet af middelalderen domkirke-lignende på grund af klostrets magt og økonomi. At den tillige var en valfartshelligdom med en nærliggende helligkilde, gjorde Sct. Søren's kirke til en meget kendt og søgt kirke, hvad talrige skriftlige kilder bevidner. I kirken findes to ligsten, der fortæller om tilknytningen til Øm Kloster, en gravsten for bisp Svend (død 1191, regnes som Øm Klosters grundlægger) og en gravsten for klostrets næstsidste abbed, Peder Sørensen (død 1554). At placere en grusgrav nær ved Sct. Søren's kirke vil være at udvise ringeagt og ligegyldighed over for et iøjnefaldende forhold af nationalhistorisk karakter. Forholdet mellem Øm Kloster og Sct. Søren's kirke påkalder sig i betydelig grad nutidig interesse, da det hvert år tiltrækker mange besøgende. Båndet lokaliteterne imellem har senest ført til fejringen af 750 års jubilæet for Øm Klosterkirkes indvielse den 31. oktober 2007, bl.a. med en historisk festgudstjeneste i Sct. Søren's kirke under ledelse af biskop Kjeld Holm og biskop C. Kozon fra Den Katolske Kirke i Danmark.

b. Kongevalget i kirken og Danmarks reformation

Sct. Sørenskirken har en markant plads i Danmarkshistorien som reformationens danske udspring. Hertug Christian blev den 4. juli 1534 valgt som ny konge i kirken, og Danmark blev efter to års borgerkrig i 1536 en luthersk nation. Næste sommer, nærmere bestemt den 4. juli 2009 skal 475-års jubilæet for kongevalget markeres, og menighedsrådet er for tiden i færd med planlægningen. At kongevalget og kirkens historiske arv samt dens nutidige relevans har væsentlig betydning, fremgår af, at det Nordiske Bispemøde i 2010 benytter og besøger Sct. Sørenskirken for at sætte fokus på reformationens anliggende såvel historisk som aktuelt.

4. Kirkens nutidige virke

Etableringen af en grusgrav i kirkens nærhed vil medføre åbenbare gener og vanskeligheder for kirkens nutidige virke.

a. Kirkelige handlinger

Alene råstofgraveområdets støj med tilhørende transport vil påvirke alle kirkelige handlinger såsom begravelser, bisættelser, vielser og hverdagsgudstjenester af forskellig art. Roen, fordybelsen, ord og musik vil lide under gravearbejdet, ikke mindst de mange lørdage, hvor der ofte er vielser og begravelser i kirken. Det er menighedsrådets alvorlige bekymring, at stedets ånd og sjæl helt vil forsvinde, hvis Rodelundvej 7 bliver udvindingsområde. Udsigten til grusgraven samt dens støv og støj vil givet få adskillige brudepar til at søge andetsteds hen. Det samme vil utvivlsomt gøre sig gældende i forbindelse med begravelser.

b. Kirkegården

Menighedsrådet mener, at den nuværende fred på kirkegården vil forstyrres og ødelægges med det i Region Midtjyllands planlagte råstofområde. Folk opsøger netop kirkegården for dens fred og ro, dens smukke placering i landskabet samt naturligvis for at besøge en grav. Menighedsrådet bruger mange ressourcer på at udvikle og vedligeholde kirkegården i respekt og agtelse for de liv gravene vidner om. Kirkegården er et sted, hvor mange folk

færdes i løbet af en uge. Menighedsrådet udtrykker stor betænkelighed ved, at kirkegårdens fred krænkes af en nært liggende grusgrav.

c. Besøgende

Sct. Søren's kirke har et stort årligt besøgstal, ikke alene til gudstjenester og kirkelige handlinger. Kirkens besøges også af folk med historisk interesse samt opsøges i forskellige undervisningssammenhænge. Vi har mange rundvisninger, besøg af skoleklasser, studerende fra gymnasier, seminarier, Aarhus Universitet og lignende institutioner. Der er på Ry-egnen en stærk forbindelse mellem Himmelbjerget, Sct. Søren's kirke og Søhøjlandets klosterrige, navnlig Øm Kloster. Menighedsrådet finder det yderst uheldigt og dybt beklageligt, hvis besøgende fremover skal passere en gold grusgrav, når de kører fra den ene historiske landskabsperle til den næste. Det kan på ingen måde være i Region Midtjyllands, Skanderborg Kommunes eller offentlighedens interesse.

I forbindelse med menighedsrådets indsigelse inviteres både Region Midtjyllands råstofudvalg og Byrådet i Skanderborg Kommune til en rundvisning i og omkring Sct. Søren's kirke, Gl. Rye (kontakt gerne sognepræst Henrik G. Lund, tlf. 86 89 80 37 / mail hlu@km.dk for en aftale).

På vegne af Gl. Rye sogns menighedsråd

Eva Jensen, formand
Fæstibakke 9, Gl. Rye
8680 Ry

